

טבילה לשם סגולה בחודש התשיעי להיריון

הקדמה

ישנן נשים שנהגו ללכת לטבול במקווה בחודש התשיעי להיריון, לשם סגולה. מנהג זה מוזכר בכמה ספרים העוסקים בענייני סגולות וכיו"ב. ב'ספר זכירה'¹ לרבי זכריה סימנר² נאמר כך: 'כשבאה לחודש ט' - תטבול, ועל ידי זה תבטל מהילד כל מיני רעים שראתה בעיבורה'. גם בספרים נוספים מוזכר כי טבילה בחודש התשיעי היא סגולה לשמירת המעוברת והוולד וללידה קלה.³ הגר"ח קנייבסקי⁴ כתב שכך נוהגים בירושלים, וכן כתב בספר 'פתחי מגדים'⁵ שטבילה זו הינה סגולה לטהרת הוולד וקדושתו (בשם הגר"מ הלברשטאם), ושכן מנהג ירושלים מקדמת דנא.⁶ מכל מקום, יש שלא נהגו כך.⁷ מלשון 'ספר זכירה' דלעיל משמע שדי שתטבול פעם אחת במהלך החודש התשיעי. אומנם, בספר 'סגולות ישראל'⁸ כתב ש'תטבול בכל עת', ובספר 'גילת הזהב'⁹ כתב: 'תטבול כמעט בכל יום ויום'. מכל מקום, בפועל נראה שמבין הנוהגות בטבילה זו, הנוהג המצוי יותר הוא לטבול פעם אחת בלבד במהלך החודש התשיעי.¹⁰

1. עניין סכנה, ח"ב עמ' טז.
2. המחבר שימש כרב בליטא. המהדורה הראשונה של ספר זה יצאה ע"י המחבר בהמבורג בשנת תסט.
3. כגון בספר רפאל המלאך, אות מ, ערך 'מעוברת' - 'סגולה למעוברת שתלד בשלום ולא תאונה אליה ולהילד כל רע, שכאשר תגיע לחודש התשיעי - תטבול עצמה במקווה כשרה (זכירה)'. וכן נכתב בספר סגולות ישראל (מערכת מ, אות טו), ובספר גילת הזהב, מפתח של חיה, אות תקיח.
4. מובא בספר סגולות רבותינו, עניני זרע של קיימא, שאלה מ.
5. פתחי מגדים, פרק כה, סעי' כד.
6. ובספר אוצר הברית, פרק א, סי' ז, סעי' טו, כתב: 'כשתגיע לחודש התשיעי, סגולה שתטבול במקווה, ועל ידי זה יתבטלו מהילד כל מיני רעות שראתה בימי עיבורה, ועצם הרחיצה בחודש התשיעי היא טובה להקל חבלי הלידה'.
7. נשים רבות אינן נוהגות בכך. יעוין בספר שערי הלכה ומנהג, חב"ד, חלק ד, אות ח: 'ובשאלתו במנהג משפחת זוגתו שתליט"א, שלאחרי הכניסה לחודש התשיעי, טובלת במקווה טהרה, אף שלא שמעת בתוככי חסידי חב"ד ע"ד מנהג האמור, הנה לאידך גיסא, כיון שמשפחת זוגתו נוהגת בזה, מובן שאין למנעה מלעשות האמור, כמובן ברשיון הרופא ...'. ובשם האדמו"ר מסאטמר נכתב שאמר שלא שמע מנהג זה בבית אבותיו (הובא בספר נטעי גבריאל, נדה חלק ג, פרק נו, הערה כו; וכן בספר בנה ביתך, סי' לג סעי' כב, הערה ה).
8. סגולת ישראל, מערכת מ, אות טו.
9. מפתח של חיה, אות תקיח.
10. בספר משנת יהושע, שער א, פרק א, סעיף לא, כתב שעדיף שתטבול בתחילת החודש.

הפוסקים האחרונים דנו בכמה פרטים ביחס לטבילה זו, עקב היותה מנהג ולא דין, ונפרט להלן.

א. ברכת הטבילה

לכל הדעות אין לברך על טבילה זו.¹¹

ב. הכנות והסרת חציצות

אין צורך להתכונן ולחפוף לקראת הטבילה, ואין צורך להסיר חציצות.¹²

ג. טבילה ביום

הגר"ח קנייבסקי¹³ כתב שמותרת לטבול טבילה זו ביום, ואינה צריכה לחכות ללילה. וכן כתב ספר 'חיי הלוי'¹⁴ שוודאי לא גזרו בטבילה זו משום 'סרך ביתה', כפי שגזרו בטבילת נידה, ומותרת לטבול ביום, וכן כתב 'נטעי גבריאל'.¹⁵ בספר 'קניין דעה'¹⁶ כתב שניתן להקל, אך לכתחילה עדיף שתטבול סמוך לחשיכה ותחזור לביתה לאחר צאת הכוכבים.

ד. טבילה בשבת

לכתחילה נראה שאין לטבול טבילה זו בשבת, וכך פסק בספר 'משנת יהושע'.¹⁷ אך שו"ת 'שבט הקהתי'¹⁸ כתב שאם לא הספיקה לטבול לפני שבת וגם אינה יכולה לדחות לאחריה, מותרת לטבול בליל שבת, ותיזהר שלא תבוא לידי איסור סחיטה (כגון שלא תסחט שערה וכן שלא תסחט המגבת). כך הורה גם הגר"מ גרוס¹⁹ להתיר לה לטבול בשבת אם לא תוכל לאחר מכן.

ה. טבילה בתשעת הימים

אם ביכולתה לטבול לפני ראש חודש אב (או ב'שבוע שחל בו', לבנות ספרד) או לאחר תשעה באב, בוודאי מן הראוי שתעשה זאת.²⁰ אך אם אין ביכולתה או לא הספיקה וכד', ישנם פוסקים שהתירו לטבול אף בתשעת הימים,²¹ אך יש שהחמירו בכך.²²

11. הגר"ח קנייבסקי, שאלת רב, ח"א פרק יב, סעיף י; סגולות רבותינו, עניני זרע של קיימא, שאלה מ; פתחי מגדים פרק כח סעיף כד; פותח שער, סי' יג סעיף ה; הגר"י רצאבי, שולחן ערוך המקוצר, יו"ד סי' קלט, הערה נח, ד"ה מעוברת; ארחות טהרה, פרק יט, סעיף טו.
12. סוגה בשושנים, פרק כח, הערה ד; פתחי מגדים, פרק כח סעיף כד; חיייה לוי, חלק א סי' פג; פותח שער, סי' יג סעי' ה; הגר"י רצאבי, שולחן ערוך המקוצר, יו"ד סי' קלט הערה נח, ד"ה מעוברת; ארחות טהרה, פרק יט סעי' טו; אוצר הברית, פרק א סי' ז סעי' טו; נטעי גבריאל, נדה חלק ג, פרק נו, סעיף ט.
13. אסיפת יצחק, תשובה מתאריך ח' תמוז תשס"ה.
14. חיי הלוי, ח"א סי' עה אות ח, וסי' פג.
15. טעי גבריאל, נדה חלק ג, פרק נו סעיף יט.
16. קניין דעה, על הלכות נדה, סימן קצז, סעיף ג, סעיף קטן ג.
17. משנת יהושע, שער א, פרק א, סעיף לא.
18. שו"ת שבט הקהתי, ח"ה סי' סה אות א.
19. יעורי טהרה, עמ' רצא; ונימק: דאין בזה תיקון, כמבואר כיצא בזה בביאור הלכה סימן שכו, סעיף ח'.
20. נטעי-גבריאל, נדה ח"ג פרק נו, סעי' יט; שו"ת שבט הקהתי, ח"ג או"ח סי' קפ.

ו. טבילה לזרע של קיימא

בספר 'משנת יהושע'²³ כתב על אודות מנהג נוסף:

יש שנהגו דאישה שלא זכתה לזרע של קיימא תלך ותטבול אחרי אישה בחודש ט'
(יש מעידין דזקני ירושלים קיבלו בידם שאשה שלא זכתה לזש"ק תלך ותטבול
ביחד עם האשה בחודש ט', ונהרא נהרא ופשטיה).

לסיום, יש להעיר:

1. ישנם מקרים שבהם על האישה להימנע מטבילה זו, עקב חשש מנזק להיריון. לכן, אם האישה חוותה תופעות כמו ירידת מים, יציאת הפקק הרירי או כל שינוי דומה שעלול לבשר על התפתחות לידה, עליה להיוועץ ברופא המטפל ולא לטבול ללא אישורו.
2. יש להקפיד ביותר על בטיחות הטבילה, כלומר שהאישה תרד לבור הטבילה במתינות ותאחז במעקה, והבלנית תשגיח ותלווה אותה, כדי שלא תאבד שיווי משקל ותיפול ח"ו. כמו כן יש להעדיף שתטבול ראשונה לאחר החלפת המים, כדי למנוע חשש לזיהום.

21. גר"ש וואזנר, קובץ מבית לוי, חלק יג, עמ' נט: 'טבילה לסגולה בחדש התשיעי מותרת בתשעת הימים'.
וכן כתבו נטעי גבריאלי; שו"ת שבט הקהתי, שצוינו בהערה הקודמת. בפסקי תשובות, סי' תקנא, הערה
262, כתב: 'שמעתי ממו"ה דנשים הנוהגות לטבול כסגולה בהיכנסן לחודש התשיעי להריון, מותרות
בזה גם בימים אלו, אבל בלא חפיפה ורחיצה קודם'.
22. ידה כהלכה, מנהגי בין המצרים, סעי' י, כתב שתטבול במים קרים; הגר"ח קנייבסקי, בספרו שונה
הלכות, תורת המועדים סעיף קטן עג, אות ט, כתב שאין להקל.
23. משנת יהושע, שער א, פרק א, סעיף לא, הערה לה.